

lleros del Cantó, 1959; no gosaria assegurar que sigui o no sigui ja això en «jo seria fort pagat que hic vingué en aquest cas d'ara: quar huy-més, en aquesta terra, no és tems d'ostegiar, ni de jaure, de fora, per rahó dels frets que hic fa», doc. cancellesc de 1325 (Finke, *Acta Ar.* III, 482). No cal dir que *hospedar* i *hospedatge* no són més que escandalosos castellanismes. *Hostenc* mer barbarisme, avalu'l qui l'avalí. D'*hotel*: *hoteler* i *hoteleria*.

Hospital, en l'origen mer duplicat cultista d'*hostal*, tant en el sentit semàntic com en l'etimològic, ll. *hospitale* 'habitació per a hoste(s)', antigament hi predomina l'acc. 'alberg de pobres o pelegrins', sovint adjacent a un santuari o monestir: «un noble burguès --- lexà tot quant havia a son fill --- aquell macip fo en volentat que venés tot quant havia, e que-n faés un *spital* e un pont: l'*espital* preposà de fer per ço que-y albergassen los pelegrins ---», Lluill (*Merav.*, NCL. II, 134); amb la inicial menys freqüent *os*: trivialitzada com *es*; semblantment en *Blang.* (NCL. I, 96.25; I, 93.8).

En els alts Pirineus 'hostal de refugi al peu d'un Port etc.' (l'*Hospital de les Ares, de Viella, de Benasc*); l'Orde de l'*Hospital de St. Joan de Jerusalem* [S. XIII]. En el sentit de 'institució clínica per a malalts' ja 1522 (*Ardits* III, 327). Es continua usant la forma antiga en *es*, vulgarment, i en particular com a pre-topònim o genèric toponímic: Freixenet de Camprodon (1935); entre Navel i l'Espunyola (Berg., 1964); a l'Alt Aragó (Torla, 1965); carrer de l'*aspítal*, *esp*-, Bna., Vila-rodon de Gaià, La Jana etc. Amb el sentit muntanyenc en els Pirineus etc.: l'*Hospitalel*, l'*esp*-. de Gréixer (Berg.), de Puimorèn etc. (i les conegudes poblacions grans de la zona costera); però entre CastPna. i Maestrat encara hi ha l'*ospitalét*, lloc dins el poble on s'alberguen els pobres (a Cabanes de l'Arc, 1961).

Hospitaler 'encarregat d'un hospital o hostal' [l'*ospitalera*, Jaume Roig, *Spill*, 925; *cavallers hospitalers*, S. XIII ---, els de l'orde de St. Joan]; a Sant Llorenç de Cerdans encara hi ha *uspitalés* encarregats de vetllar per les fonts i altres indrets dels afores (1959). Duplicat savi: *hospitalari* [Lab. 1840]; *hospitalitat* [S. xv; Lacav.]. *Hospitalejar*; *hospitalatge*; *hospitalitzar*, *-ització*. *Inhospitalari*; *inhòspit*; *inhospitalitat*. *Hospici* [Lacav.], pres del ll. *hospitium* 'allotjament'; *hospicià*; *hospicier*.

LLISTA CORRELATIVA DE DERIVATS I COMPOSTOS: *hosta*, *hostessa*, *hostal*, *hotel*, *hostaler*, *hostaleria*, *hostalatge*, *hostaldat*, *hostalejar*, *hostat*, *hostatge*, *hostatar*, *hostotjar*, *hospedar*, *hospedatge*, *hostenc*, *hoteler*, *hoteleria*, *hospital*, *espital*, *hospitalet*, *hospitaler*, *hospitalari*, *hospitalitat*, *hospitalejar*, *hospitalatge*, *hospitalitzar*, *hospitalització*, *inhospitalari*, *inhòspit*, *inhospitalitat*, *hospici*, *hospicià*, *hospicier*.

Hostelles, V. *hostalles* *Hostessa*, V. *hoste*

HÒSTIA, 'espècie de neuca consagrada per al sa-

crifici de la missa', pres del ll. *hostia* 'víctima d'un sacrifici religiós', per comparació superadora dels costums del paganisme. □ 1.ª doc.: Lluill; *Questa del St. Graal*, S. XIV (Reixac, 198.10).

Ben viu i arrelat és l'ús com a exclamació, que hom sol mirar com una interjecció blasfema. Però de fet crec que no hi hagué més que una confusió o palentès popular, car es degué tractar en l'origen d'una alteració, per confusió, de la inofensiva interjecció medieval *osta!*, que llegim força repetida en Eiximenis i en les *VidesR*: «¿qui enayxi cuytosament és intratz dins los nostres termes...? *Osta*, ¿per qual causa lo yg à volgut adur aquest ome?», *VidesR*, 91v1 (n. 85a, trauint «at quid adducere voluisti ---», 242.20). La qual no tenia res d'irreverent i provenia del verb *ostar* 'treure del davant' (OBSTARE), fr. *ôte*, imper. de *ôter* (com cast. *quita!*, *quita allá!*). Altrament també s'ha produït això a Itàlia, on diuen *òstia!*, i alguns *ostriga*, deformació per eufemisme (com entre nosaltres *ostres!*) i basc *ostera!* 'exclamació d'astorament' (amb la coneguda *-r*- antihiàtica basca), com ja indica Schuchardt (*Wiener Sitzber.* CCII, fasc. 4, 22-3).

DERIV.: *Hostiar*. *Hostier*; *hostiera*. *Hostià*.

És sabut que en català antic el verb *ostar* restà quasi tan viu entre nosaltres com a França.

Hostil, *hostilitat*, *hostilitzar*, V. *host* *Hostilles*, V. *hostalles* *Hostol*, V. *estol* *Hotel*, *hoteler*, *-eria*, V. *hostal* (HOSTE) *Huar*, manllevat del fr. *huer* (AHUCAR) *Huai*, V. *ai* *Huc*, V. *abucar*

HUCA o HUCHA, 'capa amb caputxa' [1415] (*DAG.*, *AlcM*); sembla pres del fr. ant. *huche* (amb variant normando-picarda *huke*) 'arca, especialment la usada per guardar-hi robes bones d'abric', per al qual veg. *DECH* (HUCHA III, 411b25, 41 etc.).

Hucar, V. *abucar* *Huei*, *huep*, V. *ei*, *ep* *Hugonau*, V. *hugonot* *Hugo*, V. *ugó* (GAONS)

HUGONOT, pres del fr. *huguenot*, primerament nom dels partidaris de la unió de Ginebra amb Suïssa, després va designar els partidaris del protestantisme ginebrí, propagat des de la Suïssa alemanya, i finalment tots els protestants de llengua francesa i fins occitana; *hugonot* és una alteració de l'al. *eidgenosse* 'confederat' (compost de *aider* 'jurament, pacte' amb *genosse* 'company'), per influència del nom de Hugues, cap del partit suís a Ginebra a princ. S. XVI. □ 1.ª doc.: *hugonau* ant., Belv.; *hugonot* Lab. 1840.

Han quedat rastres de l'ús popular fins al gascò fronterer: aranes *igonau* o *eiguanáu* 'espècie de bandit', Luixon *igounauts* 'heretges' (*Arm. dera Mount*. 1931, 24), Roergue *higounayd*, *degounayd* id. (Vaysier). I hi hagué alguna penetració pel nostre NE., car sembla que *igonau* s'usava com a injúria dels francesos o bonapartistes a princ. S. XIX cap a Girona (cita del *DAG.*) i que a Caldes ho prenién després en el sentit de 'avar, miserable' (id.). Cito indicacions bibliogràfiques en el *DCEC/DECH*.